

DOI 10.31558/2519-2949.2025.3.11

УДК 327.5(470+571:477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0295-5332>**Хилько М. І., Київський національний університет імені Тараса Шевченка**

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ КОМУНІКАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Стаття присвячена аналізу трансформації комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони України під впливом повномасштабної агресії Російської Федерації. Війна стала потужним каталізатором змін, прискоривши інституційну координацію, цифровізацію комунікацій та інтеграцію міжнародного досвіду. За допомогою контент-аналізу, порівняльного аналізу, моніторингу соціальних мереж, експертних інтерв'ю та документального аналізу були виявлені ключові трансформації: зміна цільової аудиторії та адаптація повідомлень для внутрішньої та зовнішньої аудиторії; підвищення оперативності та достовірності комунікацій через офіційні брифінги та цифрові платформи; активне використання соціальних мереж (Telegram, TikTok, Instagram, X (Twitter)) та візуального контенту (меми, інфографіка, брендинг Збройних сил України) для посилення впливу інформаційної політики; створення і зміцнення центрів стратегічних комунікацій, координація з НАТО, Європейським Союзом та міжнародними партнерами; запровадження стандартів і гайдлайнів для офіційних комунікацій та цифрових платформ. Дослідження дозволило оцінити ефективність трансформацій: внутрішня консолідація населення та військових, міжнародне визнання та підтримка, протидія дезінформації. Водночас виявлено наступні виклики: пропаганда Російської Федерації, інформаційне перевантаження, складність координації між відомствами та кіберзагрози. Сформульовано практичні рекомендації: розвиток аналітичних платформ, підвищення кваліфікації персоналу, зміцнення координації з міжнародними партнерами, впровадження адаптивного контенту. Узагальнено, що трансформація комунікаційних стратегій є ключовим елементом національної безпеки, інтегрує міжнародний досвід із національними реаліями та забезпечує ефективну протидію сучасним інформаційним та гібридним загрозам.

Ключові слова: стратегічні комунікації, сектор безпеки та оборони, Російська Федерація, трансформація, інформаційна політика, соціальні мережі, міжнародний досвід, євроінтеграція.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році стало потужним каталізатором трансформації комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони. Умови сучасної гібридної війни, постійний потік дезінформації та кібератак висунули нові вимоги до оперативності, достовірності та координації інформаційних потоків. Ефективні стратегічні комунікації стали ключовим інструментом не лише для підтримки бойового духу військових і довіри населення, а й для формування міжнародного іміджу України та мобілізації політичної, фінансової й військової підтримки від союзників. Інтеграція досвіду НАТО та ЄС, використання сучасних цифрових платформ, соціальних мереж і візуального контенту забезпечують створення «єдиного голосу» держави, здатного протидіяти пропаганді та маніпуляціям противника. Водночас тема має високу наукову та практичну значущість, оскільки дозволяє поєднати політологічний, комунікаційний та безпековий підходи для дослідження трансформацій у сфері стратегічних комунікацій, а також розробки моделей їх ефективного застосування в умовах сучасних інформаційних та гібридних викликів. **Методи дослідження.** У дослідженні трансформації комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони України були використані комплексні методи, що дозволили поєднати політологічний, комунікаційний та безпековий підходи. Так, контент-аналіз офіційних повідомлень Міністерства оборони України, РНБО, Telegram-каналів ЗСУ, соціальних мереж (TikTok, Instagram, X) та публікацій міжнародних медіа дозволив виявити зміни у структурі та формах комунікації, визначити ключові меседжі для внутрішньої та зовнішньої аудиторії та оцінити пріоритетність каналів комунікації; порівняльний аналіз досвіду України та практик НАТО, ЄС і інших держав, що зазнали гібридних атак, дозволив визначити міжнародні стандарти та ефективні

підходи до протидії дезінформації; моніторинг соціальних мереж через аналіз повідомлень, реакцій аудиторії, мемів та інфографіки дозволив оцінити охоплення, швидкість поширення інформації та ефективність візуальних і інтерактивних форматів; експертні інтерв'ю та аналіз публічних брифінгів з представниками Центру стратегічних комунікацій, а також аналітичні коментарі офіційних осіб і публічні заяви дозволили з'ясувати логіку ухвалення рішень, внутрішні стандарти та принципи координації повідомлень; документальний аналіз законодавчих актів (Закони України «Про інформацію», «Про оборону», «Про національну безпеку»), офіційних доктрин, гайдлайнів, а також аналітичних звітів НАТО та ЄС дозволив простежити нормативне та стратегічне підґрунтя трансформації комунікацій, виявити інституційні рамки та механізми впровадження стратегій.

Виклад основного матеріалу. Визначення. Стратегічні комунікації — це форма інформаційної взаємодії між суб'єктами безпекового сектору, яка спрямована на досягнення стратегічних цілей і реалізується через спеціальні засоби, зокрема стратегічний наратив [1]. Або як офіційне визначення стратегічних комунікацій дають документи НАТО — це скоординована й належним чином використана комунікативна діяльність, яка включає публічну дипломатію, зв'язки з громадськістю, інформаційні та психологічні операції, задля підтримки журналістики Альянсу та досягнення його політичних цілей [2]. Стратегічні комунікації в контексті інформаційної безпеки представляють собою «живу та відкриту систему», де елементи взаємодіють динамічно й залежали від культурно-історичних умов, виконуючи роль запоруки надійності сектору безпеки [3, с. 44].

Яку роль стратегічним комунікаціям у зміцненні обороноздатності держави відводять країни НАТО, ЄС, Україна.

Так, в НАТО - Стратегічні комунікації регламентовані відповідними політиками й концепціями, що задають стандарти для координації діяльності [4]; дія НАТО в інформаційній сфері охоплює діяльність із протидії дезінформації, гібридним загрозам і формуванню іміджу Альянсу, сприянню прозорості та взаємодії з державами-партнерами, зокрема з Україною [2].

Для України та ЄС/НАТО - Стратегічні комунікації розглядаються як важливий елемент євроатлантичної інтеграції України, інституційного реформування та координації комунікацій у всіх рівнях влади. В рамках Ради Україна-НАТО (створеної 2023 р.) у 2024 році започатковано Комітет стратегічних комунікацій, а також ініційовано Українську комунікаційну групу у Варшаві за підтримки ЄС, Латвії, Естонії та інших для формування спільних наративів (Латинська Америка, Африка) [5]. На Kyiv StratCom Forum 2025 обговорювалася важливість міжнародної співпраці у страткомі, зокрема з НАТО й ЄС, акцентуючи на інформаційній безпеці та протидії гібридній агресії [6].

Російська агресія стала каталізатором змін у комунікаційній політиці безпекового сектору України. Масштабне вторгнення РФ, активне використання дезінформації та інформаційних операцій зробили стратегічні комунікації нагальним інструментом захисту національних інтересів [7]. Відбулися відповідні інституційні зміни: у відповідь на агресію уряд України посилив інформаційну безпеку, плануючи реагувати на загрози у межах 3–4 годин, створювати узгоджені державні системи, протистояти інформаційній агресії, зокрема на окупованих територіях [8]. Агресія змусила Україну шукати нові, багатосторонні формати співпраці (в межах НАТО, партнерства з ЄС), активізувати стратком, і зокрема наклала відбиток на напрацювання спільних наративів і засобів протидії інформаційному впливу РФ [9].

Передумови, зародження страткому в Україні та контекст трансформації. Доктрина інформаційної безпеки (2017) вперше офіційно закріпила поняття "стратегічні комунікації" в законодавстві України — як один із ключових напрямів для протидії інформаційним загрозам з боку РФ: дезінформація, дискредитація, маніпуляції на окупованих територіях [10]. З приходом гібридної війни з 2014 року стратегічні комунікації почали формуватися як відповідь на інформаційну агресію: була потреба у координації публічної дипломатії, PR, психологічних та інформаційних операцій. «Гібридна війна, зазначила професорка Національної академії СБУ Лариса Компанцева, це не катастрофа, а виклик, відповіддю на який є координація комунікацій» [11]. Україна першою ввела стратком у своїй Доктрині, а в НАТО цей інститут закріплений лише у воєнних доктринах. Академічні дослідження підкреслюють, що Україна перейняла підходи НАТО, адаптуючи їх до національного контексту, з висвітленням у реформі сектору безпеки, включаючи стандарти та принципи стратегічних комунікацій..

Починаючи з повномасштабного вторгнення РФ у лютому 2022, стратегічні комунікації в Україні динамічно адаптувалися: регулювання й оптимізація існуючих моделей, активне впровадження

інновацій — цифрові платформи, соціальні мережі, штучний інтелект, та контент-стратегії для залучення аудиторії [12]. У 2021–2022 рр. створено Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, який провадить оперативні комунікації, відповідає за контрнарратив до російської пропаганди, оперативно інформує населення через соцмережі, спільно з експертами готує практичні гайдлайни [9]. Дослідження висвітлюють, що успіх України в інформаційній війні забезпечується координованою "one voice" стратегією, прозорістю, співпрацею з громадянським суспільством та медіа, а також використанням сучасних технологій, зокрема AI і соціальних медіа, для оперативного, якісного контенту [13]. Головні інструменти: гнучкість, швидкість рішень (мінімум бюрократії), довіра через прозорість і чесність — як підкреслюють комунікаційні команди, зокрема МЗС України. Україна активно використовує досвід міжнародних партнерів — НАТО, ЄС. Наприклад, EUAM Ukraine підтримує реформу цивільного сектора безпеки, у тому числі через стратегічну комунікацію: консультування, освіту, координацію між акторами. У міжнародній політиці створено East StratCom Task Force (EU, з 2015) — для боротьби з російськими дезінформаційними кампаніями, розробки про-EU комунікаційних кампаній.

Повномасштабного вторгнення (з 2022 року) призвело до зміна цільової аудиторії:

- внутрішня аудиторія: населення України, військовослужбовці та їхні родини. Комунікаційні стратегії стали більш адресними, орієнтованими на психологічну підтримку, інформування про загрози та мобілізаційні повідомлення;

- зовнішня аудиторія: союзники та партнери України, світові медіа, міжнародні організації. Стратком націлений на формування позитивного іміджу України, демонстрацію обороноздатності та консолідацію міжнародної підтримки.

Фокус був спрямований на:

- оперативність і достовірність. Створено регулярні офіційні брифінги, оперативні повідомлення через Telegram-канали державних органів та армію Пріоритет - на швидке реагування на інформаційні виклики, фейки та пропаганду, забезпечення достовірності інформації. Публікації часто супроводжуються візуальним матеріалом та простими меседжами, які легко поширюються серед населення;

- використання соціальних мереж. TikTok, Instagram, Twitter/X стали ключовими платформами для охоплення міжнародної аудиторії і використовуються для: поширення оперативної інформації, контрпропаганди, демонстрації героїзму українських військових, залучення волонтерів та донорів;

- візуальна комунікація. Символи та брендинг ЗСУ: логотипи, кольори, шеврони, що стали частиною національного нарративу. Інфографіка та меми: поширюються в соцмережах як легкі для сприйняття й швидкі носії меседжів, що впливають на психологічний стан населення та підвищують ефективність контрінформаційних кампаній. Візуальний контент — один із ключових інструментів боротьби з дезінформацією та підтримки бойового духу.

Відбулися суттєві інституційні зміни та координація комунікаційних стратегій. У 2022–2023 рр. в Україні було створено Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при РНБО та відповідні підрозділи у Міністерстві оборони, МЗС, СБУ. Ці структури координують всі повідомлення державних органів, узгоджують офіційну позицію та забезпечують «єдину голосову лінію» (One Voice Strategy).

Розширюється координація з міжнародними партнерами. Україна інтегрує стандарти НАТО та ЄС, зокрема через EUAM Ukraine, NATO StratCom COE, та програму East StratCom Task Force [14]. Проводяться спільні навчання, обмін досвідом і консультування у сфері стратегічних комунікацій та протидії дезінформації [12]. При цьому широко використовуються аналітичні центри та цифрові платформи для моніторингу інформаційного поля та швидкої реакції на загрози. Платформи забезпечують аналіз настроїв, розпізнавання фейкових новин і координацію офіційних повідомлень між різними відомствами [13]. Були встановлені стандарти для публічної дипломатії, медіа та соцмереж, а також внутрішні гайдлайни для співробітників державних органів щодо комунікацій у кризових ситуаціях. Вони охоплюють етичні принципи, формат подачі інформації, швидкість реакції та візуальну ідентичність.

Як можна ж оцінити ефективність створених стратегічних комунікацій. Критеріями ефективності, на наш погляд, є наступні чинники:

- охоплення аудиторії: рівень інформованості населення та партнерів, кількість переглядів офіційних каналів, цитування у міжнародних медіа;

- швидкість реагування: час між появою дезінформації або загрози та офіційною відповіддю,

здатність координувати повідомлення між відомствами;

- якість контенту: достовірність, зрозумілість, адаптованість до різних платформ і аудиторій .

Мали місце відповідні досягнення та позитивні результати. Так, Україна змогла консолідувати внутрішню аудиторію, підвищити бойовий дух населення та військових, швидко поширювати важливу інформацію. Міжнародна спільнота отримала достовірні дані про ситуацію на фронті, що сприяло політичній та матеріальній підтримці (reuters.com). Використання соцмереж і візуального контенту дозволило збільшити вплив інформаційної політики та протидіяти дезінформації РФ.

Заразом, масштаб пропаганди РФ породжують все нові виклики та обмеження: -

- постійна потреба у швидкому реагуванні, інтенсивний моніторинг та оновлення контенту [15];

- ризик інформаційного перевантаження: населення може не сприймати надлишок повідомлень, особливо під час кризових подій;

- викилики координації: багатоканальність і численні відомства ускладнюють швидку інтеграцію повідомлень, потребують постійного навчання та оновлення гайдлайнів [12];

- потреба у технологічному оновленні для підтримки ефективності стратком та швидкого реагування на кризові події;

- кіберзагрози: атаки на цифрові платформи, фейки, маніпуляції в соцмережах - постійний ризик для ефективності стратком [16].

Що можна порекомендувати для підвищення ефективності стратегічних комунікацій? Перш за все – це: посилення аналітичних платформ для моніторингу дезінформації; регулярне підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення гайдлайнів; підтримка координації між відомствами та міжнародними партнерами; розробка адаптивного контенту, що враховує особливості різних аудиторій і платформ [13].

Висновки. Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році стало каталізатором трансформації стратегічних комунікацій в Україні, прискоривши інституційні зміни, цифровізацію і координацію комунікацій. Українські комунікаційні стратегії демонструють успішну інтеграцію міжнародного досвіду (НАТО, ЄС) з національними потребами, забезпечуючи «єдиний голос» та оперативне р Соціальні мережі, візуальний контент та меми довели свою ефективність у залученні внутрішньої та міжнародної аудиторії, а також у протидії дезінформації.

Дослідження підтвердило, що трансформація комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони України є ключовим елементом національної безпеки. Вона включає інтеграцію міжнародного досвіду, адаптацію до нових технологій та ефективну координацію між державними органами. Однак існують виклики, такі як пропаганда РФ, інформаційне перевантаження та складність координації між відомствами. Для подальшого вдосконалення стратегічних комунікацій необхідно розвивати аналітичні платформи, підвищувати кваліфікацію персоналу та зміцнювати координацію з міжнародними партнерами.

Бібліографічний список:

1. StratCom COE. (2016). Russian information campaign against Ukrainian state and defence forces; Framing of the Ukraine–Russia conflict in online and social media. <https://stratcomcoe.org/publications>
2. NATO Strategic Communications Centre of Excellence (StratCom COE). (2024). War on all fronts: How the Kremlin’s media ecosystem broadcasts the war in Ukraine. <https://stratcomcoe.org/publications/war-on-all-fronts-how-the-kremlins-media-ecosystem-broadcasts-the-war-in-ukraine/301>
3. Антипова А. Стратегічні комунікації як складова інформаційної безпеки держави. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. Т.13. № 1. 2023. С. 44-52.
4. Centre for Strategic Communication and Information Security https://en.wikipedia.org/wiki/Centre_for_Strategic_Communication_and_Information_Security?utm_source=chatgpt.com
5. Брайян Є. (2025, 25 квітня). Координація, залучення, ресурси: співпраця України та партнерів по ЄС і НАТО зі стратегічних комунікацій. *Детектор медіа*. <https://detector.media/infospace/article/240327/2025-04-25-koordynatsiya-zaluchennya-resursy-spivpratsya-ukrainy-ta-partneriv-po-ies>
6. Міністерство культури та інформаційної політики України. (б.д.). Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. <https://mcsc.gov.ua/en/projects/a-href=https-spravdi-gov-ua-tsentr-stratehichnykh-komunikatsiy-ta-informatsiynoi-bezpeky-a/>
7. Указ Президента України № 106/2021 «Про створення Центру протидії дезінформації». <https://www.preident.gov.ua>
8. Остапа С. (2020, 15 червня). Уряд планує посилити національну інформбезпеку та протидіяти інформаційній агресії. https://www.reddit.com/r/Ukraine_UA/comments/hhgyth/detectormedia
9. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки (Spravdi). (б.д.). Про Центр.

<https://spravdi.gov.ua/en/about-us/>

10. Указ Президента України № 47/2017 «Про доктрину інформаційної безпеки України».

<https://www.preident.gov.ua>

11. Троян В. Інтерв'ю з Ларисою Компанцеваю. *Громадське радіо*.

https://hromadske.radio/publications/propahanda-rf-bez-obrazu-voroha-zhyty-ne-mozhe-yakshcho-yoho-ne-bude-rosiys-kyu-monarkhichnyy-uriad-ne-zmozhe-ob-iednaty-narod-dovedet-sia-analizuvaty-vlasni-problemy-a-dlia-rf-tse-katastrofa-doktor?utm_source=chatgpt.com

12. Юсків Б., Карпчук Н., Пелех О. Зміни стратегічних комунікацій України в час російсько-української війни (2022–2024 рр.). *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії* 2024. № 3(20). С. 99–112. https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/291?utm_source=chatgpt.com

13. Kutidze D. (2023, October). Ukraines Strategic Cjmmunication Against the Russian Disinformation. https://www.researchgate.net/publication/374914644_Ukraine's_Strategic_Communication_Against_the_Russian_Disinformation

14. Робоча група East StratCom.

https://en.wikipedia.org/wiki/East_StratCom_Task_Force?utm_source=chatgpt.com

15. Russian propaganda on social media during the 2022 invasion of Ukraine. (2023, 25 Aug.).

https://arxiv.org/abs/2211.04154?utm_source=chatgpt.com

16. IT Army of Ukraine. https://en.wikipedia.org/wiki/IT_Army_of_Ukraine?utm_source=chatgpt.com

References:

1. StratCom COE. (2016). *Russian information campaign against Ukrainian state and defence forces: Framing of the Ukraine–Russia conflict in online and social media*. <https://stratcomcoe.org/publications>

2. NATO Strategic Communications Centre of Excellence (StratCom COE). (2024). *War on all fronts: How the Kremlin's media ecosystem broadcasts the war in Ukraine*. <https://stratcomcoe.org/publications/war-on-all-fronts-how-the-kremlins-media-ecosystem-broadcasts-the-war-in-ukraine/301>

3. Antipova, A. (2023). Strategic communications as a component of state information security. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 13(1), 44–52.

4. Centre for Strategic Communication and Information Security. (n.d.). *Centre for Strategic Communication and Information Security*. In *Wikipedia*.

https://en.wikipedia.org/wiki/Centre_for_Strategic_Communication_and_Information_Security

5. Braiyan, Ye. (2025, April 25). Coordination, engagement, resources: Cooperation of Ukraine and EU & NATO partners in strategic communications. *Detector Media*. <https://detector.media/infospace/article/240327/2025-04-25-koordynatsiya-zaluchennya-resursy-spivpratsya-ukrainy-ta-partneriv-po-ies>

6. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. (n.d.). *Centre for Strategic Communication and Information Security*. <https://mcsc.gov.ua/en/projects/a-href=https-spravdi-gov-ua-tsentr-stratehichnykh-komunikatsiy-ta-informatsiynoi-bezpeky-a/>

7. President of Ukraine. (2021). Decree No. 106/2021 “On the establishment of the Center for Countering Disinformation.” <https://www.preident.gov.ua>

8. Ostapa, S. (2020, June 15). The government plans to strengthen national information security and counter information aggression. *Detector Media / Reddit repost*.

https://www.reddit.com/r/Ukraine_UA/comments/hhgyth/detectormedia

9. Centre for Strategic Communication and Information Security (Spravdi). (n.d.). *About the Centre*.

<https://spravdi.gov.ua/en/about-us/>

10. President of Ukraine. (2017). Decree No. 47/2017 “On the Doctrine of Information Security of Ukraine.” <https://www.preident.gov.ua>

11. Troian, V. (n.d.). Interview with Larysa Kompantseva. *Hromadske Radio*.

<https://hromadske.radio/publications/propahanda-rf-bez-obrazu-voroha-zhyty-ne-mozhe-yakshcho-yoho-ne-bude-rosiys-kyu-monarkhichnyy-uriad-ne-zmozhe-ob-iednaty-narod-dovedet-sia-analizuvaty-vlasni-problemy-a-dlia-rf-tse-katastrofa-doktor>

12. Yuskiv, B., Karpchuk, N., & Pelekh, O. (2024). Changes in Ukraine's strategic communications during the Russia–Ukraine war (2022–2024). *International Relations, Public Communications and Regional Studies*, 3(20), 99–112. <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/291>

13. Kutidze, D. (2023, October). Ukraine's strategic communication against the Russian disinformation. *ResearchGate*.

https://www.researchgate.net/publication/374914644_Ukraine's_Strategic_Communication_Against_the_Russian_Disinformation

14. East StratCom Task Force. (n.d.). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/East_StratCom_Task_Force

15. Russian propaganda on social media during the 2022 invasion of Ukraine. (2023, August 25). *arXiv*.

<https://arxiv.org/abs/2211.04154>

16. IT Army of Ukraine. (n.d.). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/IT_Army_of_Ukraine

Khylko M. The impact of russian aggression on the transformation of communication strategies in the security and defense sector

The article is devoted to analyzing the transformation of communication strategies in Ukraine's security and defense sector under the influence of the full-scale aggression of the Russian Federation. The war has become a powerful catalyst for change, accelerating institutional coordination, the digitalization of communications, and the integration of international experience. Through content analysis, comparative analysis, social media monitoring, expert interviews, and document analysis, key transformations were identified: the shift of target audiences and the adaptation of messages for both domestic and international recipients; increased speed and reliability of communications through official briefings and digital platforms; the active use of social media (Telegram, TikTok, Instagram, X) and visual content (memes, infographics, Armed Forces branding) to strengthen the impact of information policy; the establishment and strengthening of strategic communication centers, coordination with NATO, the EU, and international partners; the introduction of standards and guidelines for official communications and digital platforms. The study made it possible to assess the effectiveness of these transformations: internal consolidation of the population and the military, international recognition and support, and countering disinformation. At the same time, challenges were revealed: Russian propaganda, information overload, the complexity of inter-agency coordination, and cyber threats. Practical recommendations were formulated: the development of analytical platforms, professional training of personnel, strengthening coordination with international partners, and the implementation of adaptive content. It is summarized that the transformation of communication strategies is a key element of national security, integrates international experience with national realities, and ensures effective counteraction to contemporary information and hybrid threats.

Keywords: *strategic communications, security and defense sector, Russian Federation, transformation, information policy, social media, international experience, European integration.*